

BOBUR IJODIDA VATAN SOG'INCHI*Ko'palova Mahfuza**Urganch davlat universiteti Filologiya fakulteti**3-bosqich talabasi*

Ulug' bobokalonimiz Zahiriddin Muhammad Bobur haqida so'z borar ekan, shoirning mumtoz she'riyatimizda yangicha ruh – Vatan va unga bo'lgan ishq ulug'vorligi yo'g'rilgan she'rlari diqqatga sazovordir. Darhaqiqat, Bobur ijodiga nazar tashlar ekanmiz, ko'pgina she'rlari hasbi hol mazmunida bo'lib, mavzu jihatdan vatan va unga bo'lgan sog'inch asosiy o'ringa chiqadi. Zero, vatandan ayrolik, vataniga hukmdor bo'lolmagani shoir nazdida o'z "xato"laridan biri ekanligini yozadi:

Tole' yo'qki jonimg'a balolig' bo'ldi,
Har ishni ayladim, xatolig' bo'ldi.
O'z yerin qo'yib, Hind sori yuzlandim,
Yo Rab, netayin, ne yuz qarolig' bo'ldi.

Bu misralarda Bobur vatandan yiroqqa ketishini toleyiga, joniga, balolig' bo'lgani aytadi. Har bir ishni qilsa unga xatodek tuyuladi. O'z yerini qo'yib Hindiston sari yuzlanadi, Yo Rab nima qilayn bu yuz qarolig' bo'ldi.

Tarixiy asarlarga nazar tashlar ekanmiz, o'sha davrda Movarounnahrdagi ijtimoiy-siyosiy muhit Boburning yurtda uzoq vaqt hukmdorlik qilishiga yo'l bermagan. Boburning o'zi xususidagi yuqoridagi ayblovi esa uning o'ziga nisbatan talabchanligidan, kamtar inson bo'lganidan dalolat beradi.

Yod etmas emish kishini g'urbatta kishi,
Shod etmas emish ko'ngulni mehnatda kishi.
Ko'nglum bu g'aribliqda shod o'lmadi, oh,
G'urbatta sevunmas emish, albatta, kishi.

Andin berikim, qasdim uchun turdi firoq,
Yuz dardu alamni menga yetkurdi firoq.
Meni eshikingdin, netayin, surdi firoq,
Qil chora, yo'q ersa meni o'lturdi firoq.

Bu ruboiylarning har ikkalasi ham firoq azoblari haqida aytilgan. Ularning har biri o'zicha go'zal va orginal asarlardir. Bobur o'zining Vatandan judolikda tug'ilgan qayg'u-alam hislarini singdirgan.

Bobur adolatli podshoh sifatida, hukmron bo'lgan yurtlarda ham adolatli siyosat yuritdi. Xalqni ma'rifatga, bunyodkorlikka chorladi. Ma'naviy hayotga salbiy ta'sir etuvchi omillardan voz kechib, jamiyat hayotida ularni ta'qiqlab qo'ydi. Hind xalqi hayoti va madaniyatining gullab-yashnashiga yuksak hissa qo'shdi. O'zining ilm-u

irfoni bilan ma'rifatni yanada rivojlantirdi. Ammo umr bo'yi uning xayolini Vatan, unga bo'lgan intilish band etdi:

Beqaydmen-u xarobi siym ermasmen,
Ham mol yig'ishtirur laim ermasmen.
Kobulda iqomat qildi Bobur, dersiz,
Andoq demangizlarki, muqim ermasmen.

Bu ruboiysida Bobur vatanidan uzoqda yashashi tasvirlanadi. Bobur Kobulda muqum turdi deb aytmanlar bu yerda muqum ermasmen deb tasvirlaydi. Uning har bir misrasida vatan sog'inchi aks etgan.

Davron meni o'tkardi sar-u somondin,
Oyirdi meni bir yo'la xon-u mondin.
Gah boshima toj, gah baloyi ta'na,
Nelarki boshimg'a kelmadi davrondin.

Bu ruboiysida ham vatanidan yiroqdaligi tasvirlanadi. Boshida toji bo'lsa ham bu unga baxt bera olmaganini aytadi. Boshiga kelgan har bir narsadan kuyunadi. Movarounnahrni tark etgach, ijodida Vatan motivi yanada kuchaydi, alohida hasratli mazmun kasb etdi. Endilikda vatan tushunchasi ham, g'urbat va g'ariblik tushunchalari ham kengayadi, konkretlashadi. Shoirga ona yurtida qolgan do'st-u yor, xesh-u aqrabolar va, hatto, tug'ilgan o'lka tabiati, noz-u ne'matlari Vatanni eslatadi, uning bir bo'lagi sifatida sog'inch bilan orzu etiladi, ardoqlanadi.

Foydalangan adabiyotlar:

- 1.Zahiriddin Muhammad Bobur "Boburnoma".
- 2.Zahiriddin muhammad Bobur.Ruboiylar.
- 3.ziyo.net.
- 4.saviya.uz
- 5.ma'rifat.uz
- 7.tafakkur.net